

1980-81

FUGLE - HANS

FRA HELSINGE

FUGLE · HANS fra HELSINGE

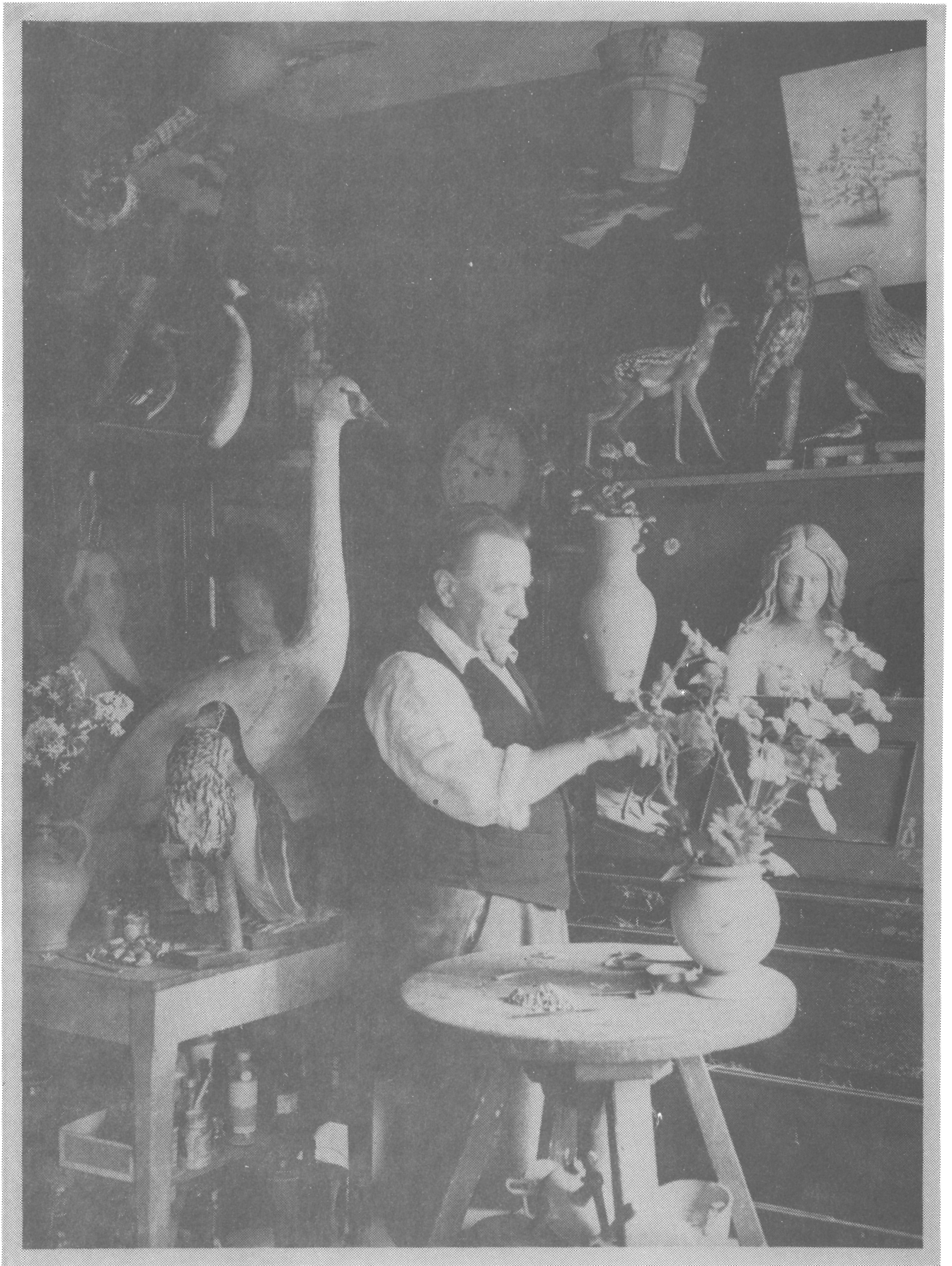
Nogle erindringer af vennen

Hans Christensen (kaldet Hasse)

fra Knäred i Sverige, tidl.

Damsgård i Koldsbæk

Udgivet af Helsinge Ungdomscenter 1980

FUGLE~HANS I SIT ATELIER

Forord

Helsingør Ungdomscenter har i årenes løb lavet flere spændende hæfter over meget forskellige emner. Dette hæfte her om "Fugle-Hans", en af Helsingør personligheder, et dejligt, men særpræget menneske, - er vi meget stolte over at udsende, og vi er Hasse (Hans Christensen) meget taknemlige over hans gode, bramfri beretning om "Fugle-Hans" og håber, at det må blive læst, vel især af dem, der kendte "Fugle-Hans", men bestemt også af dem, der godt kan lide at læse om spændende mennesker, og "Fugle-Hans" var i sandhed - et spændende menneske.

Helsingør Ungdomscenter
September 1980

Verner Bak Madsen

Fugle-Hans fra Helsingør

Jeg var vel godt 14 år, da jeg første gang traf Fugle-Hans. Men han var et begreb for mig fra min tidligste barndom.. I mit hjem havde vi adskillige udstoppede dyr fra hans hånd. Desuden nogle skønne messingarbejder, udhamrede af en svær, gammel messingkedel, - min bedstefar lod dem gøre. Han kørte tre vognlæs antikviteter fra Damsgård til Frederiksborg Amts folkemuseum efter hvad Anders Uhrskov fortalte mig. Det gamle bondehus møbleredes af en stor del dermed, men messingkedelen overlod han Fugle-Hans at gøre noget ved.

Af bunden gjorde han en rund plade med et gammelt dåbsfadmotiv fra syndefaldet. Af siderne ovale plader med bibelske motiver, - spejderne fra landet, der flød med mælk og honning, bærende en enorm drueklase, og et billede af plovmanden, der fandt guldhornet. Det må have været meget tidlige arbejder, men de var særdeles velgjorte, udhamret i relief af densvære plade. Men ellers havde bønderne intet godt at sige om Fugle-hans.

Jantelover komte ham hårdt. Han havde jo gjort, hvad folk knapt vover i vore dage: Han havde virkeliggjort sig selv, som det så moderne hedder.

Fugle-Hans fulgte en indre stemme. Slog sig i tøjret, sparkede over skaglerne og søgte at bringe sit ydre liv i overensstemmelse med sit rige indre.

Man fortalte om, at han spiste kødet af grævlinger og ræve, han fik til udstopning. Han skulle have været gift med en eskimopige, men det havde ikke gået.

Og så havde han tilladt sig den luksus at købe en robåd, som han havde liggende oppe i Rågeleje. Ingen kom på den tanke, at det var en bedrift for en ung mand dengang at skaffe sig en robåd. Ingen kunne forestille sig, at han behøvede at opleve havet og de vide horisonter for netop at imødekomme sit frihedslængslende indre.

Nå, - hvad skulle han med en båd? spurgte bønderne. Hvad forstod han sig på havet? Så det gik naturligvis heller ikke.

Hvorfor? spurgte jeg. Nå ja, det var jo klart, at folk ikke kunne tåle et så uhørt snobberi, en sådan provokation. Derfor var der nogle, der med sine knive skar en "rebus" i båden. Man ridsede et F - en ugle, og så Hans. Det var jo på den tid, da Fugle-Hans blot og alene var et øgenavn. Og så - ligesom for at føje spot til skade, - så brugte folk hans båd til lokum, hvilket man med stor triumf og fornøjelse udbredte sig om ved bondegilderne.

Herregud - man havde jo ikke fjernsyn på den tid. Meget lort kommer nu ind i folks stuer - man kalder det underholdning. Og det har det gode med sig, at så længe husalterne flimrer og snakker, så hindres man selv i at snakke skidt.

Men så skete der det, at Axel Vedenlov fra Rågeleje dukkede op. Dengang kendt som kromandens Axel, idet folk på den egn ikke var sig selv, før de næsten var døde. Man var altid nogens søn eller datter. Man var Ans Petter Hjulmands Åge. Man var Bernhardts Johannes. Man var den lille Nes Pes Rikard, Strikkemandens Nora, Slagterens Johanne, eller Nes Kres Hans fra Koldsbæk (mig selv). Men altså Axel fra kroen. Han gik i Gilleleje skole, hvor lærer H.C. Terslin havde givet ham fine impulser. Om hvad? Jo, bl.a. om naturstudier, hvilket havde fået som følge, at Axel havde etableret en fin lille samling sjældne sten og dyr, hugorme i flasker, konserverede dyr, dyrekranier og gamle våben.

Axel var min første ven, med hvem jeg havde mit eget "samlende" til fælles. Allerede som lille dreng havde jeg et lille museum.

Men Axel sagde noget, der forbavsede, men også glædede mig: Han talte ærbødigt og med agtelse om Fuglehans! Og fortalte om den skønne samling dyr, som Terslin havde bygget op i Gilleleje skole, vistnok for en stor del for egne midler, og at det var Fugle-Hans, der stod for den praktiske side af samlingen.

Jeg tog mod til mig og cyklede til Gilleleje, hvor Terslin med den entusiasme, som var hans adelsmærke, viste drengen fra Koldsbæk rundt i skolens samlinger, der endnu blot var begyndelsen til det, der skulle blive Gilleleje museum.

Terslin blev for mig, ligesom hans elev Axel, en stor inspirator i mit eget "samlende".

Og igen hørte jeg kun lovord om Fugle-Hans. Jeg besluttede at opsøge denne mærkelige mand i Helsingør. Men skræmt af alle negative beretninger og dertil alvorligt advaret af min familie skulle det vare endnu nogle år, inden jeg traf Fugle-Hans. Mit behov og min nysgerrighed for at få træffe ham blev alt større, og så skaffede jeg mig et påskud ved at skyde en fugl og cykle hen for at få den udstoppet. Det var såmænd en ganske almindelig husskade.

Alle, der havde været inde hos ham, vil huske lugten af rått dyrekød, af kemikalier og stærke gifte, der hørte konservatorjobbet til. Bønderne huskede mest det, - det sjældent fejede gulv, hans uredte seng i den kolde bagstue, spindelvæv i alle kroge.

Man så rodet, men forstod ikke, at her jo totalt manglede en kvindes ordnende hånd. Og at her var et værksted, hvor en helt utrolig alsidighed frodedes.

Og Fugle-Hans selv? Han modsvarede på ingen måde det billede, bønderne havde givet mig. Han var under middelhøjde, havde et kraftigt blondt hår uden et gråt stæk. Et par klare øjne i et rødmosset ansigt, der egentlig mere var vejrbit end brændevinsrødt, som man havde fortalt mig. Hans blik var skarpt, iagttagende, dybtloddende og samtidigt vidtskuende. Hans tænder kulsorte af nikotin. Hans skjorte ren og hvid. Han havde næsten altid en almindelig hvid bondeskjorte udenkrave og en sort vest på.

Han gav mig god tid til at suges indtryk til mig, talte roligt til mig og forklarede, hvis der var noget, der særligt fangede mit blik.

På væggene hang kultegninger af grønlandske landskaber og portrætter af kvinder. Han spurgte mig, om jeg selv tegnede med kul? Nej, sagde jeg, men jeg får jo lyst, når jeg ser dine billeder, for jeg tegner og maler en smule.

Jamen, sagde han, så skal jeg vise dig, hvordan du gør. Af skuffen tog han papir og trækulstænger frem og viste mig, hvordan man bruger s.k. knaldviskelæder samt hvordan man med et

stykke sigtebrød kunne udjævne konturer og siden hvordan man fixerede et billede, - hvordan man selv kunne lave fixativvædske af shellack og sprit.

Jaså, sagde han, så du maler også, - ja, jeg har også prøvet, - og så viste ham mig ud i den kolde bagstue. Væggene der var malet i gul limfarve, husker jeg. I et hjørne stod et selvbygget staffeli med et lille oliemaleri, forestillende en markvej, der førte ind i billedet, og ved siden af vejen en bøgehæk i efterårsfarver. Himlen var klar blå, og der var et skønt lys i billedet. Man kunne se hvert eneste blad på bøgetræerne. Motivet var ganske ukompliceret, men alligevel havde han med kærlig hånd og den skarpe iagttagelsesevne, der var hans særkende, tryllet noget åndfuldt frem.

Ja, sagde han, jeg havde jo aldrig prøvet det før, men havde en sådan lyst til at prøve, om jeg kunne, og jeg syntes, det blev hyggeligt, men har desværre ikke haft tid til at arbejde videre med det. Og så siger han, ikke uden stolthed: Her var såmænd en mere anerkendt maler inde her en dag, og han spurgte mig, hvem jeg havde lært det af, dette med oliemaleri? Men jeg sagde, som det var, at det havde jeg såmænd aldrig lært. Så fortalte maleren, at det var sjældent, han hos amatørmalere havde set, at de kunne få himlen til at hvælve sig i billedet, idet så få bemærkede, at horisonten aldrig er blå, men tones ned i hvidt lys jo nærmere horisonten man kommer, om vejret ellers er klart.

I den kolde stue hang dåbsfade i messing og kobber. Der var smukke dåbskander. Han havde lært sig så meget af håndværket, at han kunne arbejde på egen hånd, medens han jo i øvrigt var autodidakt i ordets videste betydning.

I vist nok syv danske kirker findes dåbsfade af Fugle-Hans. Han navn var jo Hans Andersen, men som sådan kendte ingen ham, og det var først på sine gamle dage, at navnet Fugle-Hans nævntes med agtelse, hvilket antageligt aldrig var sket, om han ikke havde haft nogle seriøse beundrere, herunder Axel Vedenlov og Terslin, som havde civil-courage nok til at irettesætte lavsindet folk, når de talte nedsættende om ham.

Terslin gjorde opmærksom på, at Fugle-Hans havde en meget omfattende viden om danske pattedyr og fugle. På hans vandringer i naturen søgte han smukke grene til at fæste fuglene på, og han havde øjnene med sig, når han var ude i naturen.

Han tilhandlede sig smukke sten ved bøndernes markstensbunker, som ellers skulle slås til skærver. De fik naturligvis værdi, når Fugle-Hans kunne bruge dem, hvilket man naturligvis udnyttede. Uden for vinduerne stod hans samling af gravstene.

Skønne stene, som han udnyttede formen af, så der opstod skønne kombinationer af naturens og menneskets hånd.

Jeg fik lov til at se, til at spørge, og han gav sig god tid til at forklare, og jeg spurgte ham rent spontant, om jeg ikke kunne komme i lære hos ham. Spørgsmålet chockerede ham, det var ham uforberedt. Det måtte han tænke nærmere over. Men da jeg gik, spurgte han mig, om skaden var død af gift, som man dengang ofte lagde ud for krager og skader, eller om den var skudt, og i så fald for nylig?

Jeg forklarede ham at den var skudt i går, og han sagde da uden omsvøb, at han brugte kødet, hvis det var friske dyr, og at det var udmærket, blot man forstod at tilberede det ordentligt...

Så tog vi afsked, og han sagde, at jeg måtte komme igen, så ofte jeg ville, hvis der var noget han kunne lære mig. Han kom igen ud i døren og kaldte mig tilbage. Jeg har en ting, du skal få af mig som et lille minde om dagen. Og så åbnede han sin skuffe og gav mig en meget gammel mønt af sølv. Det var en lille sølvskilling fra Chr. den Fjerdes tid.

Ja, sagde han, jeg fandt den forleden, da jeg sad og huggede et navn i en gravsten på Ramløse kirkegård. Så sad jeg såmænd og spiste min madpakke, - lige ved siden af arbejdede graveren dybt nede i en grav. Og så trillede der et kranium hen ad jorden. Det havnede næsten i min madpakke, der lå i græsset. Jeg kiggede nærmere på det og opdagede så, at den lille sølv-mønt lå i kraniets mund. Den skulle selvfølgelig have været til "færgemanden". Bønderne lagde i hemmelighed en mønt til "færgekarlen" i den dødes mund. Det var selvfølgelig hedensk, og præsteskabet måtte ikke vide af det, - og ville heller ikke vide af det. Men "færgemanden" har vel gjort turen gratis.

Og det var, som om den døde ville give mig mønten, - nu giver jeg den altså videre til dig for ligesom at besegle vort venskab.

Jeg husker, hvor glad jeg var, da jeg kom hjem. Og hvor ulykkelige mine forældre egentlig blev, da jeg så begejstret talte om Fugle-Hans. Mine ungdomsvenner hånede mig for mit, som de syntes, besynderlige venskab.

Nå, - jeg kom ikke i lære hos Fugle-Hans. Men nogle dage efter tog hunden en hermelin, og jeg tog den straks med til Helsingø. Jeg var opfyldt af salighed, da jeg gik ind til Fugle-Hans.

Der var åbent, men ingen svarede, da jeg bankede på.

Men jeg gik ind alligevel, - og fik en forskrækkelse!

Fugle-Hans lå som død henover bordet. Jeg vovede mig nærmere, og så, at han åndede. En tomt brændevinsflaske stod eller lå på bordet, og jeg forstod sammenhængen.

Jeg ruskede i ham, men han var bevidstløs. Jeg lagde hermelinen på bordet og gik i byen og udrettede nogle ærinder.

Et par timer senere, inden jeg kørte hjem, kiggede jeg ind igen, men han sad eller lå på samme måde.

Jeg ruskede igen i ham - dennegang vågnede han og stirrede med tomme øjne mod mig og prøvede at sige noget, - men så faldt han ned mod bordpladen igen.

Jeg var dybt bedrøvet, turde ikke sige noget hjemme. Orkede ikke at høre den evige snak om, hvilket svin denne mand var, og deres "hvad sagde vi?"

Nogen tid derefter var jeg igen i Helsingø og gik ind. Denne gang var Fugle-Hans atter sig selv, og han gav mig en undskyldning. Jeg ved, at det var dig, der var inde med hermelinen, - min værtinde havde set dig gå ind med den, - nu er den rådnet op, - kan du tilgive mig? Hvilket jeg selvfølgelig kunne.

Han viste mig sit fabelagtige udstyr for fotografering, han havde fået fra sin ven, geniet fra Nellerød. Der var apparatur for stereofotografering, både for optagelse og fremvisning, fremstillet af Jens Poul Andersen.

Hoffotografen Elfelddt havde optaget nogle skønne kvindestudier, mesterligt fotograferet, vist nok på Tisvilde strand.

Det var selvfølgelig for at kigge på billeder, at helsingeborgerne gerne opsøgte Fugle-Hans, og det var naturligvis

hverken engletanker eller englekommentarer, man kunne opleve. Men Fugle-Hans selv så det med kunstnerens øjne og lærte mig at gøre ligeså. På den tid var det imidlertid ikke nogen enkel sag for en fattig kunstner at få adgang til anatomiske studier. Det overraskede mig, at selv de hårdeste håndhævere af janteloven ofte faldt ind hos Fugle-Hans for at slå tiden ihjel. De, der har tid tilovers, plejer jo gerne at besøge dem, der har for lidt tid. Men man tog grundigt fejl, dersom man troede, at Fugle-Hans ikke gennemskuede dem, - at han ikke kunne skelne mellem skidt og kanel.

Om Fugle-Hans kunne man virkelig sige, at alle snakkede om hans druk, - men ingen snakkede om årsagen, som for øvrigt var ganske simpel. Nemlig, at han havde så få at dele sine glæder med, og ingen at dele sine dybe sorger med. Han tog sine fiaskoer meget hårdt. Han vidste, hvor hårdt og kærlighedsløst folk dømte ham. Han kunne ikke tale ud om det, der plagede ham. Tilsyneladende tog han sine sorger og de utallige ydmygelser i stiv arm og med hævet pande. Men det var en heroisk tapperhed, der krævede sin pris.

Han var dybt følsom og overfølsom, men hans glæde, når han mødte oprigtighed, var desto større. Han kendte godt til det vulgære, der drev denne og hin ind og kigge i hans kikkasser med dejlige damer. Om Fugle-Hans kunne man virkelig sige, at ingen løve kan blive så gammel og så mølædt i pelsen, at den mister sin foragt for sjakaler og hyæner: Så længe de kiggede i hans kikkasse, forstyrrede de ham ikke i hans arbejde. Men der kom også seriøse mennesker, og for dem havde han altid tid. Man kunne spørge ham om næsten alt, der havde med kunst at gøre, og få en vidunderlig vejledning så helt uden pædagogiske pegefingre.

Han kunne med rette betragte sig som lærer, men kom altid sine "elever" i møde som vennen. Her traf jeg også "den elektriske maler" - lige så nærig som folk kan være med anerkendelse, ligeså generøse med spot og spe.

Enhver Helsingeborger ved naturligvis, at det drejede sig om Helsingemaleren Flemming Christensen, som jeg ganske vist kun flygtigt kendte, men desto mere beundrede for han vel-

diciplinerede malerier. Jeg så Flemming en dag hos Fugle-Hans. Det var i en kort middagspause i hans arbejde. Han gik hjemmenvant ind til Fugle-Hans, spændte et stort stykke papir op på døren, fandt et stykkekul i Fugle-Hans' skuffe, ledte i bunken af de ganske fabelagtige billeder, greb kikkassen og gjorde med stor færdighed studier af stor skønhed, endskønt det blot var med nogle få elegante streger.

Stereoskopbilleder bliver jo tredimensionelle, og de mesterligt tagne billeder, hvor lys og skygge kom til sin ret, var ideelle at arbejde efter.

Mesteren Elfeldt vidste, at på en hvid sandstrand harmoniseredes skyggerne, så billederne ikke blev så hårde. Men alt dette kendte Fugle-Hans vel til.

Men når det gjaldt menneskekroppen som model for hans egne forsøg i ler, cement eller granit, så havde han her sin begrænsning, hvad han selvfølgelig var tapper nok til at indrømme. Hans styrke lå i dyrenes anatomi, - her var hans gengivelser fuldtræffere.

Jeg blev efterhånden så fortrolig med ham, at jeg kunne diskutere hans drukproblem med ham. Da jeg spurgte til det, så han mig stift i øjnene og spurgte, hvad det egentlig ragede mig. Han blev skuffet over mig. Men han klarede op, da jeg af ham ønskede at vide, hvad det er, mennesker ser, når deres alkoholforgiftning når stadiet Delerium Tremens.

Jamen, hvorfor vil du vide det, spurgte han mistænksomt? Og jeg måtte svare, at nok var jeg nysgerrig efter at vide, hvad man så, men ikke nok til selv at foretage ceremonien, der skaber forudsætningerne, men at det havde min interesse, fordi jeg forestillede mig, at man ved at undertrykke sin klare dagsbevidsthed, gav så kaldte elementærvæsener frit spil til at udfylde dette tomrum, som jeg kendte til fra en lungebetændelse, hvor meget høj feber gav mig hallucinationer, eller febervildelser, som det hedder på dansk, hvorunder jeg oplevede både skønne, men hovedsagelig ubehagelige ting og væsener, der ligesom faldt over mig.

Jeg spurgte ham, om han ikke kunne gøre mig den tjeneste, når han nu og da endog gjorde besværet med at fortsætte sig i

den specielle tilstand, da at forsøge at tage tegneblokken frem og søge at fastholde på papiret, hvad han så, inden han blev bevidstløs af giften. Jeg ville vide, hvorfor danske drankere mener at se hvide høns og amerikanerne lyserøde elefanter.

Jeg mødte engang på strøget en fuld svensker, som havde en hel flok ællinger omkring sig, som han med største ansvarsfølelse søgte at beskytte for trafikken og de mange mennesker, der bare vadede rundt uden at se hans ænder.

Nej, svarede Hans mig endeligt. Det er hverken høns, ænder eller elefanter, man ser. Og at tegne dem er umuligt af den grund, at lige så vist, som man ser dem, lige så vist har de ingen bestemt form, idet de uophørligt forandrer sig.

I begyndelsen er det behagelig feagtige væsener, skønne og venlige, som langsomt overgår til groteske drageagtige former, der hele tiden synes at låne noget fra dyreriget for at tage form. Der kan det ene øjeblik være noget fugleagtigt over dem, så overgår de i firben-lignende væsener, fiskelignende, og de bliver alt hæsligere, efterhånden som forgiftningen skrider frem. Man føler virkelig, at ens bevidsthed ikke kan holde dem i ave. De tager helt overhånd, bliver talrigere, større, æklere - og vælter sig til sidst over en, så man skriger højt af skræk, inden man tydeligvis falder ind i en alt dybere bevidstløshed fra hvilken jeg trods alle ubehag, dog endnu er vågnet op. Han lovede mig imidlertid at forsøge at fastholde nogle af formerne på sin tegneblok, når han næste gang så dem. Og han forærede mig siden billedet, der tilfredsstillende, hvad jeg ønskede at vide derom. (Se tegningerne bag i bogen)

Men fra den tid snakkede vi ikke mere om hans dybe sorger, heller ikke om hans ulykkelige og dårligst tænkelige forsøg på at få bekymringerne på afstand.

Enhver, der kendte ham og anerkendte ham, vidste, hvor flittig han var, hvor meget han kunne få fra hånden endda uden nogen- sinde at være jaget eller stresset.

Og man spurgte sig selv: Hvad havde han ikke kunnet udrette, om han ikke i perioder var så hård ved sig selv og sin selvagtelse.

Når han syntes, han ikke rakte til, så kom jeg ofte til at tænke på Asa-Thor, der ikke klarede de tilsyneladende enkle opgaver, de svigefulde onde guder bød ham.

Thor udrettede i virkeligheden meget nær det umulige, men opdagede for sent, at han var holdt for nar. Fugle-Hans, der selv var uden svig, og i stedet bundhæderlig, tog det meget nær, når han følte sin tillid forrådt, - og hvem gør ikke det?

Så kom krigen. I 1943 sidst i oktober roede jeg til Sverige, og så gik der et par år, hvor jeg ikke traf Fugle-Hans. I Sverige traf jeg Torekows Grand Old Man, tusindkunstneren Petter Bruse, der på sine områder var lige så alsidig som Fugle-Hans.

Og jeg optændtes af en trang til at føre disse to kunstnere sammen, begge autodidakte, - altså i det nærmeste selvlærde. Samtidigt kom jeg i kontakt med den stærke svenske helsebevægelse, inspireret af bl.a. Are Waerland og Agne Windmark. Bevægelsen var så talstærk og udbredt at trods de frustrationer og skuffelser, der gjorde så megen europæisk ungdom apatisk i den kolde krigs dage, kunne den bevirke, at man i Sverige traf en ungdom fuld af tro på en fremtid, man selv kunne påvirke, - hvilket man faktisk gjorde. Den meget stærke svenske miljøbevægelse har i dag en sentids aflægger, som ryster enhver svensk politiker, der gjorde fejl i at betragte disse unge som romantiske drømmere uden forbindelse med virkeligheden.

Jeg tror, det var i 1948, at det svenske "Frisksportarforbundet" arrangerede sin årlige rigslejr på Kullen. Jeg havde selv et lille telt mellem de flere hundredetelte på Kullen dette år, og kom på den tilsyneladende skøre ide at indbyde Fugle-Hans til at være gæst i mit lille telt under lejrtiden. Jeg havde bare det ønske, at han ikke måtte ryge sine cerutter mellem disse mennesker. Det ville være lige så uheldigt som atvade ind i en muslimsk moske uden at have lagt skoene. Der skete så det mærkelige, at han uden videre lod rygetøjet være. Han var ret tavs hele tiden. Det var ikke meget, vi fik talt om i lejren, og jeg spurgte ham, om han var skuffet over,

at jeg havde lokket ham til Sverige. Men så så han mig, på sin særegne måde, stift i øjnene, og sagde:

Jeg er dig i virkeligheden dybt taknemlig over, at du viste mig disse skønne og prægtige unge mennesker. Jeg vidste ikke, at der fandtes så mange, at sådanne overhovedet fandtes. Deres livsstil imponerer mig, - ja jeg kan ikke udtrykke, hvor taknemlig jeg er for denne oplevelse.

Jeg bad ham følge mig til Torekov og telte sammen med mig der nogle dage, hvor jeg havde flere overraskelser til ham.

Han indvilligede, og så kom det sig, at jeg fik sammenført ham med min ven Petter Bruse, - den gamle sømand, der havde krydset Atlanten utallige gange med sejlskibe og ikke mindre end 35 gange havde rundet Kap Horn med sådanne fartøj.

På sine samle dage, da han gik i land, opdagede han, at han var kunstner. Han malede hav og skibe, og byggede skibe i flasker (som andre havde tømt) og byggede de flotteste fuld-riggermodeller, - og en skibsmodel af Petter Bruse var et pragtstykke, alt fra mastetoppen i solens glød til ankeret på havets bund.

Han var desuden Sveriges sidste gallionsbilledhugger.

Men han havde det tilfælles med Fugle-Hans, at såvel som han elskede kvinden og dyrkede hendes skønhed, så havde han intet held med dem. Ikke heller dem, han huggede i træ.

Det kan enhver overbevise sig om, som har set verdens mindste søfartsmuseum, som forresten også er Petter Brusens værk.

Det er et strandet skib, man har savet over på midten og slæbt den ene halvdel af op på bjerget over havnen ved Torekov.

Uden for indgangen står to af Brusens figurer. Den ene er "Salt-Petter", hvis ansigt er Leonardo da Vincis, i øvrigt iført en blå matros-uniform. Ved siden af står Cleopatra.

En af Sveriges skønneste kvinder, der var landligger i Torekov, stod model. Torekovbeboerne syntes, det varede helt urimeligt længe, hvad Petter ikke forstod, idet han på ingen måde havde følt, at tiden faldt ham lang.

Men resultatet er ikke sådant, at det ligefrem gipper i en.

Pigen er blevet trangbrystet, men okay, hun skulle jo også kløve bølgerne, men hun har ikke noget soligt og forførerisk ansigt. Lige ilde gik det, når Bruse skulle male kvinder. Der blev noget stift over dem ligesom Fugle-Hans pige-gestalter.

Men Petter Bruse kendte til mundheldet, at det er bedre "at vove et terningekast end at sygne hen i sin stue. Det er vakrere at lytte til strengen, der brast, end aldrig at spænde en bue."

Og Petter Bruse forstod at levende-gøre denne sin livsholdning til Fugle-Hans, der ærbødigt og med dyb opmærksomhed indsugede alt, hvad Petter Bruse kunne give.

Og det var meget. Om dagen var vi begunstiget af det smukke julivejr på Väderøen, Hallands Väderø, der ligger skønt i Skåne og kaldes så.

Da jeg selv har boet i Halland, opdagede jeg, at bønderne der spæde vejr (väder) af øen, som ved luftspejlinger over Laholmsbugten kunne hæve sig højere over horisonten og bebude andet vejr. Nå ja, det har man jo også på danske vejrøer, og vejrhøje. På Väderøen, der bl.a. er bekendt for sit rige fugleliv og sine sælhundekolonier blev Fugle-Hans igen aldeles stum. Det var hans element. Idet varme vejr foreslog jeg ham, at vi skulle bade. Herover forskrækkedes han dybt. Han havde ingen badedragt. --

Jamen, hvorfor skal vi have tøj på i vandet, spurgte jeg, - kan du forklare mig det hensigtsmæssige deri? Og så kom det sig, at han fulgte mit eksempel og hoppede i vandet fra den ensomme klippeodde med udsigt mod Kullen.

Vi lod siden solen tørre os, og han nød at få luft og lys og hav på sin meget blege krop. Han sagde, at han næsten følte det som var han sluppet ud af et fængsel, og jeg måtte til sidst næsten trække tøjet på ham, da jeg så, at han begyndte at blive rød i skindet. Vi vandrede over skønne enge, over solvarme klipper, i svale løvskove og alt hvad den underbare ø har at byde på. Vi sagde i lange tider ingenting. Lyttede bare til mågeskriget og bølgeskvulpet.

Men så sagde han pludselig: Du Hasse, du som har været ret frimodig engang og spurgt mig om mine mere private forteelser - jeg vil nu også stille dig et nærgående spørgsmål.

Jeg vil trods dine 25 år spørge dig: hvad skal du egentlig være, når du bliver stor?? Og så grinede han lystigt og også

lidt usikkert for ligesom at afvæbne mig for den hændelse, at han havde trådt mig for nær.

Men jeg svarede ham omtrent sådan, at jeg overhovedet ikke havde nogen tanke om nongensinde at blive "stor", hvilket jeg begrundede med, at man, da jeg var barn, havde krævet voksenmanerer af mig, at at jeg ville gøre meget for at kunne blive som barn helt ind i en såkaldt moden alder. Jeg må nu bagefter indrømme, at jeg stort set har kunnet albue mig rum for at indhente forsømte børnelege, men også at det har krævet spidse og blodige albuer.

Om aftenen, når vi var kommet i land i Torekov, ilede han ned til Petter Bruse for at skaffe sig flere impulser, og i Torekov traf han også min redningsmand, den brave skipper Carl Johan Kjellberg, hvis kraftfulde personlighed gjorde et dybt indtryk på Fugle-Hans.

Så skiltes vore veje, og der skulle gå over et år, inden jeg kom til Danmark, hvor jeg opsøgte Fugle-Hans, der nu var rundet de 60.

Da jeg kom til hans gule hus ved markedspladsen, mødte jeg hans værtinde, der efterhånden vidste, hvem jeg var. Hun forklarede, at Andersen var et ærinde i byen, men at han nok snart kom hjem. På min forespørgsel hvordan det gik ham, svarede hun forbavset, om jeg ikke vidste, at han havde været på en ferie i Sverige, og at han var gennemgået en så stor forandring, at han havde overrasket alle sine omgivelser. Det mærkeligste, og bedste var, sagde hun, at han siden den Sverigestur ikke havde rørt flasken. Og, tillagde hun, du aner ikke, hvor flittig han er blevet, og hvor glad.

Og så pludselig kommer han gående op ad stien til huset. Man kunne se, at der var sket noget, - også i det ydre. Hans støvler var blanktpudsede, og han bar en gammeldags kunstnersløjfe på kravetøjet.

Kom siger han ivrigt, kom så skal du bare se, hvad jeg laver nu. Så viste han mig en udstilling i et udhus, hvor han glædestrålende berettede om sine arbejder i ler. Han havde relieffer med dansende mennesker brændt i ler. Han arbejdede med rødler, med blåler, med pibeler, og han eksperimenterede med de skønne schatteringer, disse kombinerede materialer gav. Han fortalte,

at Danmarks radio havde været hos ham, og at han var begyndt at føle en vis anerkendelse. Man må forstå, hvad anerkendelse betød for denne sjæl, der egentlig ligesom jeg selv havde forsøgt at gøre livet til en leg, men som havde et temperamentsmæssigt handicap, der havde gjort legen lidt lystelig for ham. Jeg havde endog fornemmelsen af, at han døde skuffet. Næsten lige til sin død kørte han på sin knallert op til Torekov for at søge at forny minderne om den længe afdøde Petter Bruse.

Selv mistede jeg mere og mere kontakten med ham i mine alt sjældnere besøg i Danmark. Det er så sandt som det er sagt, at ligeså kendt Fugle-Hans var, ligeså lidet anerkendt var han, udover af en ganske lille, men trofast kreds.

Han blev ikke forstået, og han forstod ikke heller sig selv, ej heller at hans skønne håndens arbejder var en slags metamorfoseret smerte.

Når jeg ser tilbage på mit liv, hvor jeg trods alt har fået mange ønsker opfyldt og virkeliggjort, omgivet som jeg er af alt for mange ting, der imidlertid alle bliver ved at sige mig alt mere, og alt mere spændende sager, så ville jeg ikke være hæderlig, dersom jeg ikke indrømmede, at uden Fugle-Hans havde jeg ikke på samme måde udviklet min iagttagelsesevne, - min til påtrængenhed grænsende lyst til at meddele andre, hvad jeg iagttog. Og det er min fornemmelse, at Fugle-Hans uden at vide det, gjorde livet rigere og inderligere for de af hans medvandrere, han gjorde til sine fortrolige.

Han blev for dem en igangsætter. For mig var han en hædersmand, og intet er mig mere kært end at videreformidle ting, jeg i så rigt mål modtog af ham.

Hasse i Knäred.

Noget om Hasse.

Min kone og jeg besøgte Hasse og hans søde kone, et besøg der var så festligt og livgivende. Selv om det, mens disse linier skrives, er over et år siden, kan vi blive ved med at mindes pudsige episoder og festlige oplevelser.

I Danmark er jeg født, der har jeg rod, siger Hasse og fortsætter:

"Egentlig er jeg et ordensmenneske, jeg elsker orden, - kan blot ikke gøre det selv."

Hasse er født i Koldsbæk d. 14-7-1923 og tilbragte sine børneår og ungdomsår her på Helsingøerne, men i 1947 bosatte Hasse sig i Sverige, dog afbrudt af 10 år, hvor han boede i Jylland. I Sverige var han i flere år gedefarmer, med gedeost og myseost som speciale. Han har også været journalist, biodynamiker, gartner, foredragsholder, lærer i astronomi. Siden 1948 antroposof d.v.s. arbejdet med den kundskabsvej Rudolf Steiner anviste. Vil ikke kaldes antroposof men understreger, at antroposofi netop er en kundskabsvej.

Hasse har utrolig mange hobbies. Han siger selv, at han har beskæftiget sig med alle hobbies undtagen boksning, fodbold og frimærker. Hasse er en dygtig og flittig maler, skønne malerier pryder hjemmet i Knäröd, og mange køber hans malerier. Jeg tror, at det, der imponerede os mest, var den kolossale samling af arkæologiske fund, der var i den store sal i huset, - det er et gammelt medborgerhus, Hasse og hans familie bor i.

Hasse, med det pæne navn Hans Christensen, er ligesom Fugle-Hans var, et meget spændende menneske. Hvor var verden og livet dog fattigt, hvis ikke "sådan nogle originaler" var til.

September 1980

Verner Bak Madsen

***Fugle-Hans' ven Hans Christensen (Hasse)
fra Knäred i Sverige tidl. Damsgård
i Koldsbæk (forfatteren til dette hæfte)***

